

Основні напрямки удосконалення механізмів державного регулювання трансформації вищої освіти в Україні

О. О. Якименко

Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: iakymenko@gmail.com

Paper received 29.08.2016; Accepted for publication 10.09.2016.

Анотація. Статтю присвячено дослідженню основних напрямків удосконалення механізмів державного регулювання трансформаційних процесів, які відбуваються у сфері вищої освіти України та їх удосконаленню.

Ключові слова: трансформація, вища освіта, механізм, освітня система.

Вступ. На сучасному етапі розвитку української держави та реформування освітньої галузі дослідження механізмів державного регулювання, їх структурних елементів зумовлене характером та особливістю перебігу сучасних трансформаційних перетворень у соціально-гуманітарній сфері, у тому числі і у сфері освіти, переорієнтацією державного управління на державне регулювання освіти, що у свою чергу передбачає необхідність зміни механізмів, засобів взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування громадських інститутів та освітніх установ.

Система вищої освіти у цих трансформаційних процесах відіграє одну з провідних ролей, оскільки суттєво змінюється концептуальна основа побудови та функціонування цієї ланки освіти, основна місія вищої школи, а відтак і інструменти реалізації основних завдань. Трансформаційні процеси відбуваються у різних напрямках діяльності: функціональному призначенні, структурних перетвореннях організації навчального середовища тощо. Зазначені перетворення ініціюються, супроводжуються та регулюються органами державного управління вищою освітою, місцевого самоврядування, бізнес-структурами. Для досягнення успіху в цих трансформаціях важливим є створення відповідних, адекватних цілям і завданням запроваджуваних змін, механізмів державного регулювання трансформації вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень публікацій. Різноманітні аспекти механізмів державного управління та державного регулювання завжди були у колі наукових інтересів вітчизняних і зарубіжних науковців. Визначенню концептуальних засад механізмів державного управління присвячено праці Г. Атаманчука [1], В. Бакуменка, В. Князева, Ю. Сурміна [2, 3], Н. Нижник [4], Ф. Шамхалова [5] та інших. Окремі аспекти управління освітою та механізмів державного та державно-громадського управління освітою висвітлено в науковому доробку Л. Гаєвської [6, 7], С. Крисяка [8, 9, 10], В. Лугового [9, 10], Т. Лукіної [11], Л. Парашенко [12, 13], Н. Протасової [14] та інших.

Мета роботи – обґрунтувати взаємопов'язаність механізмів державного регулювання трансформації вищої освіти та визначити напрями їх удосконалення в Україні.

Матеріали і методи. Варто зазначити, що для сфери освіти характерним є дослідження державного управління, а не регулювання, з чим саме і пов'язані певні колізії при аналізі правових документів, повноваженнях органів виконавчої влади та вищих

навчальних закладів тощо. Переорієнтація діяльності органів державної влади на механізми регулювання вищої освіти у період трансформаційних змін потребує розробки і обґрунтування й відповідних інструментів. Саме тому дослідження питання про розвиток та удосконалення механізмів державного регулювання трансформації вищої освіти є актуальним і недостатньо вивченим.

Результати та їх обговорення. У науковій літературі та в практиці державного управління є різні визначення категорії “механізм”. Так, у довідковій літературі наводиться кілька визначень цього поняття. Слово “механізм” у перекладі з грецької “*mechane*” означає “зброя”, “машина”. У першій дефініції – це послідовність станів, процесів, які визначають собою які-небудь дії, явища; у другій – система, пристрій, який визначає порядок якого-небудь виду діяльності [15, с. 401].

Поняття “механізм державного регулювання”, на думку О. Комякова, “необхідно розглядати як сукупність організаційно-економічних методів та інструментів, за допомогою яких виконуються взаємопов'язані функції для забезпечення безперервної, ефективної дії відповідної системи (держави) на підвищення функціонування економіки” [16, с. 8]. За визначенням Л. Дідківської та Л. Головка [17, с. 21], механізм макроекономічного регулювання ринкової економіки змішаного типу – це система макроекономічних регуляторів, що складаються з таких основних елементів, як: ринкові регулятори; важелі державного впливу на економіку; корпоративне управління; інститут соціального партнерства. На думку М. Корецького, зміст поняття “механізм державного регулювання економіки” можна визначити як систему засобів, важелів, методів і стимулів, за допомогою яких держава регулює економічні процеси, забезпечує реалізацію соціально-економічних функцій [18, с. 16].

У сучасних умовах залишаються недостатньо розробленими механізми регулювання вищою освітою, зокрема наукового опрацювання потребує понятійний апарат.

А. С. Нешитая під механізмом розуміє сукупність багатогранних методів регулювання, застосовуваних суб'єктом регулювання, що впливає на відносини, зв'язки між компонентами системи (об'єкт регулювання) з метою вирішення поставлених актуальних завдань [19, с. 72].

Механізм державного регулювання освіти є результатом формування та реалізації освітньої

політики та її складових, визначає та регламентує державну регулюючу функцію у сфері освіти.

Провівши аналітичне дослідження змісту поняття «механізму» та виявивши відмінності між управлінням та регулюванням, ми дійшли висновку, що механізм державного регулювання трансформації вищої освіти доцільно розуміти як сукупність організаційних, правових, соціальних, економічних форм, методів, способів і норм, за допомогою яких органи державної влади впливають на трансформаційні процеси вищої освіти, забезпечують вирішення суперечностей у системі.

Механізм державного регулювання трансформації вищої освіти вміщає в себе наступні основні елементи:

- Визначення цілей;
- Формування системи суспільних інтересів, цінностей, потреб, установок і мотивів;
- Критерії та показники ефективності як кількісний вираз цілей;
- Організаційні форми і структури, обов'язкові для створення освітньої системи;
- Планування як чільна ланка в системі регулювання освітньою діяльністю;
- Методи господарювання і мотивації як система, що гарантує комбінацію громадських, колективних та особистих інтересів;
- Ресурси, при застосуванні яких робиться можливим досягнення поставленої мети;
- Комплекс правових форм і методів управління;
- Узгодженість соціальних чинників і відносин, що забезпечують дієвість механізму.

Вирішення стратегічного завдання підвищення результативності державного регулювання трансформації у сфері вищої освіти забезпечується за рахунок реалізації наступних напрямків:

- Впровадження моделей інтегрованих освітніх установ, що реалізують освітні програми різних рівнів освіти;
- Впровадження механізмів соціального та державно-приватного партнерства між освітніми установами вищої освіти, державою та роботодавцями, як суб'єктами реалізації освітньої політики трансформації вищої освіти;
- Виділення в системі вищої освіти загальнонаціональних університетів і системоутворюючих ВНЗ для підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу вищої школи і концентрації матеріально-технічних та фінансових ресурсів на ключових напрямках розвитку української освіти;
- Використання моделей державно-громадського управління освітніми установами з метою підвищення відкритості та інвестиційної привабливості сфери освіти;

- Підвищення ефективності інституційного регулювання при зміні організаційно-правових форм діяльності навчальних закладів з метою забезпечення розвитку економічної самостійності освітніх установ, посилення їх відповідальності за результати діяльності, підвищення результативності та прозорості їх фінансування;

- Організації мережевої взаємодії освітніх установ для розвитку мобільності у сфері освіти, вдоскона-

лення інформаційного обміну та поширення ефективних рішень;

- Вдосконалення системи регулювання освіти на основі ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій в рамках єдиного освітнього простору.

Аналіз діючої моделі системи регулювання трансформації вищої освіти дозволяє виділити наступні механізми:

- 1) правовий;
- 2) економічний;
- 3) мотиваційний;
- 4) організаційний;
- 5) соціальний.

Слід підкреслити, що названі види досить умовні, оскільки визначити які-небудь «чисті» механізми, які були б лише економічними або тільки організаційними, дуже складно. Так, використання державних освітніх стандартів можна розглядати як процес координації, регулювання, у тому числі, через правові інструменти, діяльності суб'єктів господарювання у процесах життєвого циклу надання освітніх послуг та формування фахівця, тобто як прояв дії засобів правового та організаційного механізмів. Однак встановлені освітніми стандартами параметри відображають і потреби суспільства, включають в себе вимоги до основних освітніх програм, у тому числі до обов'язкового змісту програм вищої школи. Отже, в цьому сенсі стандартизацію освіти можна розглядати і як прояв соціального механізму у регулюванні трансформації вищої освіти.

Правовий механізм регулювання трансформації вищої освіти покликаний регулювати правовідносини між суб'єктами реалізації освітньої політики та освітньої діяльності системи вищої освіти.

У той же час прагнення модифікувати освітнє законодавство реалізується поки в підготовці змін та доповнень до основних законів про освіту. Незважаючи на простоту і привабливість розвитку законодавства по шляху внесення поправок в чинні правові акти, вибір такого варіанту в якості основного призводить до породження маси правових колізій і труднощів у правозастосовчій практиці. Численні безсистемні доповнення, часто продиктовані нагальними потребами практики і політики, вже призвели до ситуації, коли актуальним стало питання прийняття нової редакції цих законів.

Враховуючи все вищезазначене, а також складність відносин у сфері вищої освіти, важливість оптимізації співвідношення норм освітнього права з нормами інших галузей, необхідним видається прийняття Кодексу законів України про освіту, який повинен привести до побудови чіткої структури, спрямованої на реалізацію прав громадян.

Кодекс України про освіту має:

1) враховувати модернізаційні дії держави, зберігаючи найважливіші гарантії освіти в їх конституційному значенні;

2) містити правові документи, які визначають характер, особливості трансформаційних процесів та механізми їх реалізації, зміни у правових відносинах між суб'єктами державного регулювання вищої освіти саме у перехідних період запроваджуваних змін;

3) мати чітку, зрозумілу структуру. У цьому сенсі цікавий досвід Франції, де прийнятий Освітній кодекс, що має форму консолідованого акту і включає законодавчу та регламентарну частини, що робить його зручним і доступним для всіх громадян. Як видається, Кодекс України про освіту повинен мати загальну частину, основу якої складуть легальні визначення ключових понять у сфері освіти, розгорнуті дефініції гарантій освіти, і особливу частину, яка впорядкує процес взаємодії об'єктів і суб'єктів управління освітою;

4) стати базою для оновленої освітньої системи, включаючи прийнятні для України інститути міжнародного права;

5) оптимізувати співвідношення освітнього права з іншими галузями права.

При розробці Кодекса України про освіту доцільно виважено ставитися до врахування досвіду правових систем Західної Європи та США. Це пояснюється тим, що, по-перше, внаслідок здобуття освіти кожним членом суспільства відбувається репродукція власних соціокультурних особливостей нації, по-друге, механізми регулювання вищої освіти та системи управління вищими навчальними закладами багатьох розвинених держав світу знаходяться на даний час також в процесі реформування. Так, наприклад, у 2003 р. Департамент освіти і навчок Великобританії презентував білу книгу «Майбутнє вищої освіти», в якій викладалися основні принципи прийдешньої реформи оплати студентами навчання у ВНЗ. На основі цього документа в 2004 був прийнятий Закон про вищу освіту, що розширив можливості отримання дешевого освітнього кредиту і тим самим поліпшив ситуацію із забезпеченням рівного доступу до вищої освіти. Незважаючи на це, в даний час менше половини молодих людей у віці до 28 років є студентами [20, с. 14], що свідчить про недостатню дієвість запровадженого правового регулювання фінансового забезпечення права на здобуття вищої освіти як з боку держави (державне замовлення), так і з боку фізичних осіб та бізнесу (контракт).

Це дозволяє, з одного боку, забезпечити достатнє і постійне фінансування, а з іншого - гарантувати ефективне використання ресурсів, в першу чергу, фінансових.

Основними завданнями фінансового механізму є:

- Залучення позабюджетних джерел фінансування;
- Створення дієвого механізму управління власністю;
- Посилення ролі МОН України у формуванні та раціональному використанні фінансових ресурсів галузі;

- Економічна підтримка навчальних закладів, що знаходяться в порівняно несприятливих умовах господарювання, але які є соціально-значимими й інші завдання.

Держава може стимулювати установи вищої освіти, використовуючи такі заходи:

- Формування сприятливого клімату для залучення кадрового складу на роботу в установи вищої освіти;
- Вивчення потреби ринку праці у фахівцях, робота прогнозів підготовки фахівців;
- Державні замовлення кадрів;
- Державні замовлення наукових досліджень;

- Гранти;

- Багатоканальне фінансування.

У даний час з усіх перерахованих вище заходів стимулювання, найбільше держава застосовує державні замовлення наукових досліджень та гранти.

Враховуючи зазначене, а також недостатнє бюджетне фінансування, у зв'язку з фінансовою кризою, актуалізується питання багатоканального фінансування ВНЗ. На відміну від звичайного, цей вид фінансування забезпечує закладу можливість отримання додаткових доходів від надання різноманітних послуг та здійснення інших видів діяльності, що передбачені законодавством. Реалізація цього завдання потребує можливості самостійного ухвалення ВНЗ відповідного рішення, визначення перспективних напрямів розвитку, здійснення диверсифікації та інших видів діяльності, інакше кажучи, автономії управління закладом. Отримані таким чином кошти можуть самостійно можуть самостійно витратитися установою для досягнення своїх статутних цілей. Отримані таким чином додаткові кошти є основним джерелом фінансування капітального будівництва, придбання сучасного обладнання та оргтехніки, впровадження передових технологій навчання в освітній процес і, отже, впливають на підвищення якості підготовки фахівців та конкурентоспроможності установи вищої освіти, зростання її потенціалу та формування позитивного іміджу.

У той же час чинний механізм оподаткування прибутку установ вищої освіти, не стимулює, а, навпаки, стримує залучення додаткових коштів в сферу вищої освіти.

Видється, що з метою створення стимулів для занять підприємницькою діяльністю установи вищої освіти повинні бути поставлені в рівні умови з іншими платниками податків в частині сплати податку на прибуток, але з наданням права самостійного розпорядження прибутком після виконання податкових зобов'язань.

У цьому зв'язку необхідно звернути увагу на те, що поки відсутня правова регламентація дій адміністрації установи вищої освіти за розпорядженням доходами від підприємницької діяльності. Для того щоб вирішити цю проблему, необхідно внести зміни і доповнення в закон «Про вищу освіту» такого змісту:

1. Вищі навчальні заклади мають право вести підприємницьку та іншу, яка приносить дохід діяльність, передбачену його статутом. Підприємницька діяльність вищого навчального закладу не повинна йти на шкоду освітньої діяльності, передбаченої статутом.

2. До підприємницької діяльності освітнього закладу належать:

- оренда рухомого і нерухомого майна;
- надання посередницьких послуг;
- пайова участь у діяльності інших установ (у тому числі освітніх) і організацій;
- придбання акцій, облігацій, інших цінних паперів і отримання доходів (дивідендів, відсотків) із них;
- ведення інших позареалізаційних операцій, безпосередньо не пов'язаних з власним виробництвом передбачених статутом продукції, робіт, послуг і з їх реалізацією.

3. Вищі навчальні заклади мають право самостійно розпоряджатися доходами, отриманими від підприємницької діяльності з метою підтримки і підвищення матеріально-технічної бази, збільшення фонду оплати праці, соціальної підтримки студентів і наукові дослідження.

Основним завданням удосконалення чинного фінансового механізму державного регулювання трансформації вищої освіти на сьогодні ми вбачаємо розширення та удосконалення форм і методів фінансування ВНЗ через залучення інвестицій й довгострокового кредитування в діяльність закладів, надання права керівникам ВНЗ державної і комунальної форм власності самостійно перерозподіляти державні кошти для потреб закладу.

Як зазначалося вище, різні механізми державного регулювання трансформації вищої освіти тісно пов'язані між собою і мають взаємообумовлену дію. Так, результативність реалізації економічного і правового механізмів також багато в чому визначається такими чинниками, як наявність інформації про інноваційний управлінський досвід, володіння сучасними технологіями управління, наявність команди підготовлених і зацікавлених менеджерів освіти, а також можливість спертися на професійну консалтингову підтримку. Це підтверджує зв'язок між зазначеними механізмами та організаційним механізмом державного регулювання трансформації вищої освіти.

Ефективна організація освітньої діяльності впирається у вибір між жорстким управлінням і гнучкою самоорганізацією. Перший тип цілеспрямованої організації освіти переслідує строго певні цілі, засобами досягнення яких служать державне фінансування і планування результатів (подібна система була сформована і безальтернативно застосовувалася в радянський період). Другий тип – різні форми самоорганізації (ця модель поширена, наприклад, в США). Зважаючи на політичні та економічні особливості сучасного етапу розвитку системи вищої освіти в Україні, ми вважаємо найбільш прийнятним поєднання зазначених моделей. Це дозволить, з одного боку, не розмити наявні управлінські функції органів державної влади у сфері освіти, а з іншого, – скорегувати обмеженість бюджетного фінансування за рахунок права самостійного залучення закладами фінансових ресурсів.

Таким чином, основними напрямками реформування організаційного механізму державного регулювання трансформації вищої освіти мають стати:

1. Чіткий розподіл компетенцій, повноважень і відповідальності органів державного управління освітою всіх рівнів та забезпечення їх взаємодії з урахуванням вимог децентралізації державного управління, посилення автономії та відповідальності ВНЗ.

2. Перехід від розпорядчого до регулюючого управління системою вищої освіти.

3. Розвиток та посилення дієвості державно-громадських форм управління вищою освітою.

Державно-громадська система управління вищою освітою повинна спиратися на багатоскладову суб'єктну структуру, до якої має бути включена громадськість шляхом:

- введення її в процес підготовки, прийняття та

реалізації рішень на всіх рівнях управління освітою;

- забезпечення громадського контролю над дотриманням чинного законодавства, якості та умов освіти;

- організації громадського обговорення підготовлених і прийнятих нормативних правових актів, проєктів та програм розвитку освіти;

- проведення громадських експертиз освітніх установ, ефективності освітньої політики вищої освіти, стратегічного планування тощо;

- залучення до вишукування додаткових коштів для освіти, до оцінки раціональності використання виділених ресурсів;

- використання можливостей засобів масової інформації для підвищення цінності освіти в суспільній свідомості.

Зазначені дії доцільно проводити, закріплюючи відповідні положення в нормативно-правових актах.

Механізм державного регулювання трансформації вищої освіти належить до діяльності класу цілеорієнтованих систем. Саме тому важлива роль належить мотиваційному механізму.

Зазначене передбачає активність суб'єкта в мінливому середовищі і вимагає відповідної його реакції на зміну ситуації. Загалом, мотиваційний механізм управління можна розглядати як упорядковану сукупність мотивів досягнення поставленої мети. Адекватне розуміння суб'єктами управління мотиваційних механізмів системи регулювання вищої освіти служить запорукою успіху проведених заходів.

Структура мотиваційного механізму державного регулювання трансформації вищої освіти представлена його мотиваціями щодо:

- розвитку навчального та науково-дослідного процесу;

- праці;

- господарювання та підприємництва.

Успішна реалізація мотиваційного механізму можлива у разі, якщо вона буде:

1) будуватися відповідно до політики держави в галузі освіти згідно з потребами різних верств населення в поєднанні з регіональними, національними, демографічними особливостями;

2) враховувати специфіку кожного конкретного об'єкта управління.

Потреби та інтереси людей знаходять відображення в соціальній структурі суспільства, реалізуються в різних суспільних відносинах, стимулюються в системах матеріального і морального заохочення, визначаються участю працівників в управлінні, а також проявляються в процесі управлінської діяльності. Вони реалізуються через соціальний механізм управління як сукупність заходів, що забезпечують соціальний розвиток вищої освіти, а саме:

1) соціальний розвиток ВНЗ як невід'ємної частини державних перспективних і поточних планів і програм, що розробляються на всіх рівнях управління вищою освітою;

2) соціального розвитку колективу ВНЗ, що враховує, зокрема, зміни соціально-демографічної структури колективу, вдосконалення умов і охорони праці, заходи щодо підвищення якості керівництва ВНЗ;

3) виховання викладачів і студентів, що передбачає розвиток політичної та громадської активності,

вдосконалення ідейно-виховної роботи, встановлення в колективі ВНЗ сприятливого психологічного клімату, виховання відповідальності за доручену справу.

Стосовно вдосконалення соціального механізму доцільно створити Фонд підтримки вищої освіти, діяльність якого полягатиме в оплаті навчання студентів ВНЗ через механізми освітнього страхування фізичних осіб. Створення такого Фонду надасть можливість майбутнім абітурієнтам ще зі школи вносити необхідні страхові платежі через страхові компанії, які при вступі до ВНЗ на контрактній основі будуть використані для оплати за навчання. Такий механізм полегшить фінансове навантаження для сімей у майбутньому при оплаті за надані освітні послуги та створить прозорість та прогнозованість надходження фінансових ресурсів у сферу вищої освіти.

Якість освіти має не лише політичний, економічний, а й соціальний вимір. Саме тому необхідність створення відкритої системи незалежного оцінювання якості вищої освіти, орієнтованої на суспільне схвалення та підтримку результатів діяльності ВНЗ. Другий напрям удосконалення соціального механізму державного регулювання трансформації вищої освіти пов'язаний з інституціоналізацією громадського контролю в особі Громадської асоціації контролю діяльності вищих навчальних закладів. Основним призначенням такої організації має стати розробка спільно з Державною службою зайнятості України та її регіо-

нальними відділеннями єдиних критеріїв оцінювання якості освітніх послуг для різних типів ВНЗ, координація розвитку системи вищої освіти із ринком праці. Співпраця Громадської асоціації із службами зайнятості створить механізми для узгодження навчальних програм у вищих на середніх навчальних закладах, визначення реальної потреби у відповідних фахівцях на національному та регіональних ринках праці.

Висновки. Таким чином, на основі проведеного дослідження визначено, що центральною ідеєю удосконалення механізмів державного регулювання трансформації вищої освіти у напрямках євроінтеграції та інноваційного розвитку держави є звуження функції прямого впливу держави на сферу освіти, що надасть можливість максимально розвивати потенціал ВНЗ, посилити економічну, соціальну, фінансову самостійність педагогічної громадськості, розвивати різні види соціального, державно-приватного партнерства.

Перспективними напрямками подальших досліджень ми вважаємо наступні: визначити пріоритетні напрями удосконалення державного регулювання трансформації вищої освіти в Україні в сучасних умовах; обґрунтувати концептуальні підходи до формування комплексного механізму державного регулювання трансформації вищої освіти, що ґрунтується на державно-суспільній взаємодії між органами влади, бізнесом та освітою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: Курс лекций. - М.: Юрид. лит., 1997. - 400 с.
2. Бакуменко В., Князев В., Сурмін Ю. Методология державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку // Вісн. УАДУ. - 2003. - № 2. - С. 18.
3. Державне управління: Словник-довідник / За заг. ред. В.М.Князева, В.Д.Бакуменка. - К.: Вид-во УАДУ, 2002. - 228 с.
4. Нижник Н. Системний підхід в організації державного управління : Навчальний посібник / Н. Р. Нижник, О. А. Машков / За заг. ред. Н. Р. Нижник. - К. : УАДУ, 1998. - 160 с.
5. Шамхалов Ф. Теория государственного управления. - М.: ЗАО "Изд-во "Экономика", 2002. - 638 с.
6. Гаєвська Л. А. Перспективи та шляхи розвитку державно-громадського управління загальною середньою освітою в Україні / Л. А. Гаєвська // Економіка та держава. - 2009. - №10.
7. Гаєвська Л. А. Феномен громадянського суспільства і його вплив на становлення державно-громадського управління освітою (теоретико-методологічний аспект) / Л. А. Гаєвська. - Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2007-2/txts/07glatma.htm>.
8. Крисюк С. Концептуальні засади розвитку державно-громадського управління освітою / С. Крисюк // Актуальні теоретико-методичні та організаційно-практичні проблеми державного управління : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 28 трав. 2004 р. : у 2 т. - К. : Вид-во НАДУ, 2004. - Т. 1. - С. 380-383.
9. Крисюк С. Державно-громадське управління освітою / С. Крисюк // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні: матеріали наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. - К. : Вид-во УАДУ, 2001. - С. 351-353.
10. Крисюк С. Удосконалення управління освітою в умовах формування громадського суспільства / С. Крисюк, В. Луговий, В. Майборода // Формування громадянського суспільства в країні: стан, проблеми, перспективи: зб. наук. пр. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. - К. : Вид-во УАДУ, 2001. - С. 181-211.
11. Лукіна Т. О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні / Т. О. Лукіна. - К. : Вид-во НАДУ, 2004. - 292 с.
12. Паращенко Л. Автономія вищого навчального закладу / Л. Паращенко // Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. - К. : НАДУ, 2011. - Т. 4: Галузеве управління. - С. 13-15.
13. Паращенко Л. Проблеми державно-громадського управління загальною середньою освітою в Україні / Л. Паращенко // Освіта і управління : наук.-практ. журн. - 2010. - № 4. - С. 32-39.
14. Навчаємо демократії: базові матеріали з питань демократичного громадянства та прав людини [Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер,] заг.ред.Р. Голлоб, П. Крапф та ін. ; пер. з англ. за адапт. Л.І.Паращенко ; заг. ред. укр. версії Н. Г. Протасова. - К. : НАДУ, 2011, 158 с.
15. Краткий экономический словарь / Под ред. А.Н.Азрилияна. - М.: Ин-т нов. экономики, 2001. - 1088 с.
16. Комяков О.М. Державне регулювання перехідної економіки: Автореф. дис. ... к. е. наук. - К., 2000. - 19 с.
17. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. - К.: Знання-Прес, 2000. - 209 с.
18. Корещий М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці: Монографія. - К.: Вид-во УАДУ, 2002. - 260 с.
19. Нешистая А.С. Инвестиции: учебник. - 5-е изд., перераб. и испр. - М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2007. - 372 с.
20. Економічна активність населення України 2012: Статистичний збірник / відп. за вип. І. В. Сенік. - К. : Державний комітет статистики України, 2012. - 104 с.

REFERENCES

1. Atamanchuk G.V. [Theory of Public Administration]. Moscow, Yurid. Lit. Publ., 1997. 400 p.
2. Bakumenko V, Knyazev V, Surmin Yu. [The methodology of governance: problems of formation and further development]. Visnik UADU. 2003;2:11-27
3. Reigning upravlinnya: Dictionnaire-dovidnik / For zag. Ed. V.M.Knyazeva, V.D.Bakumenka. - K. : Type of UADU, 2002. - 228 p.
4. Nizhnik N.R. Sistemnij pidhid v organizacii derzhavnogo upravlinnja: Navch. posibnik / N.R.Nizhnik, O.A.Mashkov.; Za red. N.R. Nizhnik. - K.: Vid-vo UADU, 1998. - 160 s.
5. Shamkhalov F. The theory of government. - M. : JSC "Publishing house" Economy", 2002. - 638 p/
6. Gayevska L.A. prospects and the development of state and public administration in general secondary education in the country / L.A. Gayevska // Economy and the State. - 2009. - № 10.
7. Gayevska L.A. phenomenon of civil society and its influence on the formation of public-public education management (theoretical and methodological aspect) / L.A. Gayevska.- Access: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2007-2/txts/07glatma.htm>.
8. Krysyuk S. Conceptual Framework for state and public education management / S. Krysyuk // Recent theoretical-methodological and organizational-practical problems of government materials nauk. and practical. Conf. by Intern. participation, Kyiv, May 28. 2004: in 2 t. - K: Izd NAPA, 2004 - T. 1.- S. 380-383.
9. Krysyuk S. Public-public education management / S. Krysyuk social reforms and formation of civil society in the country: nauk. materials and practical. Conf. / For the Society. red.V. Ivan Lugovoy, VN Knyazev. - K: Izd in hell, 2001.- P. 351-353.
10. Krysyuk S. Improvement of education in the formation of civil society / Krysyuk S, Lugovoy V., Majboroda V. // Formation of civil society in the country: state, problems and prospects: Coll. Science. pr. / under total. Ed. V. Lugovoy, VN Knyazev. - K: Izd in hell, 2001.- P. 181-211.
11. Lukina T/. State Department of quality secondary education in Ukraine / T. Alexander Lukin. - K: Izd NAPA, 2004.- 292 p.
12. Parashchenko L. Autonomy of higher education / L. Parashchenko // Encyclopedia of Public Administration: 8 vol. / Nat. Acad. state. Exercise. the President of Ukraine; nauk.-ed. Board: Yu Kovbasyuk (Chairman) and others. - K: NAPA, 2011. - T. 4: Sector Management. - P. 13-15.
13. Parashchenko L. Problems of public management and public secondary education in Ukraine / L. Parashchenko // Education and administration: nauk. and practical. Zh. - 2010. - № 4. - P. 32-39.
14. Teaching democracy: basic materials for democratic citizenship and human rights [R. Gollob and P. Krapf, V. Vaydinher,] zah.red.R. Gollob and P. Krapf and others. ; Per. From the English. and adaptation. L.I.Parashchenko; Society. Ed. Ukrainian. NG version Protasov. - K: NAPA, 2011, 158 p.
15. Brief Ekonomicheskie dictionary / Ed. A.N.Azrylyyana. - M. : In-t new. Economy, 2001. - 1088 p.
16. Komyakov A.M. State regulation of economic transition: Author. Dis. ... Candidate. Econ. Science. - K., 2000. - 19 p.
17. Didkivska L.I., Golovko L.S. State regulation of the economy: Training. guidances. - K. : Knowledge Press, 2000. - 209 p.
18. Koretsky M.H. State regulation of the agricultural sector in a market economy Monograph. - K. : Izd Academy of Public Administration, 2002. - 260 p
19. Neshytaya A.S. Investments: Textbook. - 5th ed., Rev. and Corr. - M. : Publishing Corporation, torhovaya "Dashkov & Co", 2007. - 372 p.
20. Economically active population Ukraine 2012: Statistical Yearbook / ed. by Vol. Senik I.V. - K: State Statistics Committee of Ukraine, 2012. - 104 p.

The main directions of improvement of mechanisms of state regulation of the transformation of higher education in Ukraine Iakymenko O.

Abstract. Article is dedicated analyses the main directions of improving the mechanisms of government regulation in conditions of transformation processes that are taking place in higher education of Ukraine and their improvement.

Keywords: *transformation, higher education, mechanism, educational system transformation.*

Основные направления совершенствования механизмов государственного регулирования трансформации высшего образования в Украине А. О. Якименко

Аннотация.

Статья посвящена исследованию основных направлений совершенствования механизмов государственного регулирования относительно трансформационных процессов, которые имеют место в сфере высшего образования Украины и их усовершенствованию.

Ключевые слова: *трансформация, высшее образование, механизм, образовательная система.*